

Tuberkuloos Eestis

- Tuberkuloos (TB) on peamiselt piisknakkusena leviv kogu organismi haarav haigus, mille tekitaja on mükobakter *Mycobacterium tuberculosis*.
- TB võib kahjustada inimese kõiki elundeid, kuid kõige sagedamini saavad kahjustada kopsud.
- TB on Eestis nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse järgi kuulutatud eriti ohtlikuks nakkushaiguseks.
- Tuberkuloosi haigestumist soodustavad mitmed sotsiaalsed riskifaktorid, kahjulikud harjumused ja immuunsust langetavad kaasuvad haigused või seisundid.

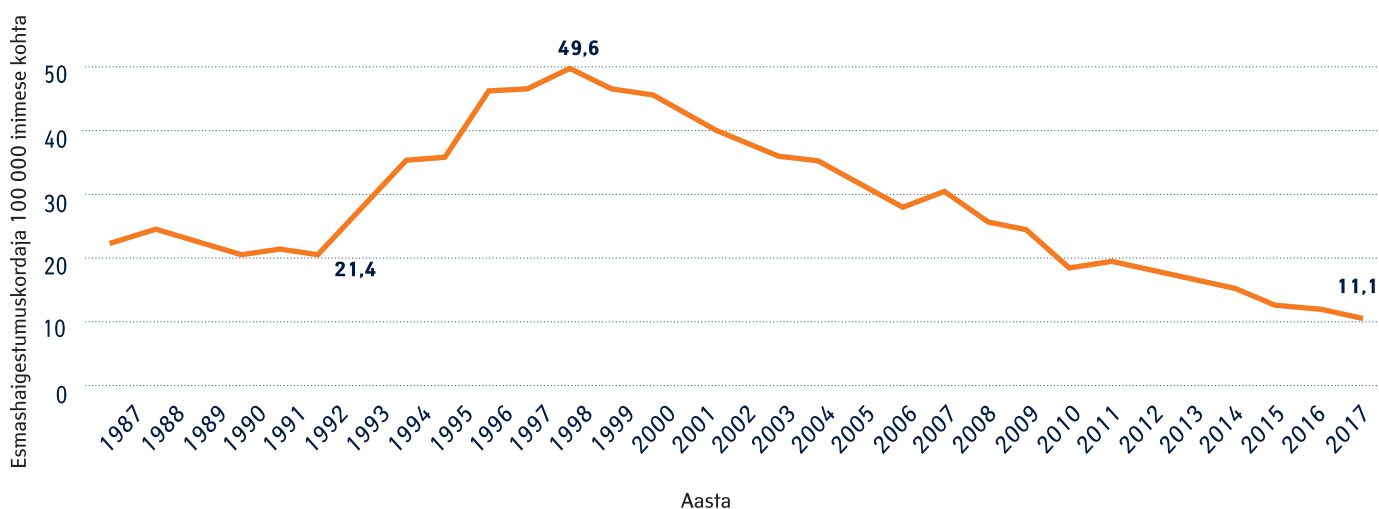
TB haigestumine muutus Eestis probleemiks taasiseseisvumise aastatel, kui sotsiaal-majanduslike muutuste, tervishoiusüsteemi ümberkujundamise ja TB-ravi järjepidevuse katkemise tagajärjel kahekordistus haigestumine viie aastaga. Sellest tingituna loodi 1998. aastal tuberkuloositõrje meetmete riiklik strateegiline alus (TB-tõrje programm), mille käigus reorganiseeriti laborisüsteem, haigla- ja ambulatoorne TB-ravi, käivitati otseselt kontrollitav ravisüsteem (OKR) ja loodi TB register. Tänapäevaks on TB haigestumus langenud neli korda, kuid on kõrgem Euroopa Liidu (EL) maade keskmisest haigestumuskordajast, mis 2016. aastal oli 11,4/100 000 kohta (Allikas: Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe 2018 - 2016 data, vt www.ecdc.europa.eu)

Eesti probleemideks võrreldes teiste EL-i maadega on ravimresistentsete TB-juhtude ning TB/HIV kaksikdiagnoosiga juhtude suur osakaal. Ligi 20% esmastest ja üle 50% korduvatest kopsutuberkuloosi juhtudest on multi-

ravimresistentseid (MDR) ning nende ravi kestab 1,5–2 aastat, erandjuhtudel kauemgi. Võrdluseks tavaline TB ravikuur, kui ravimresistentsust ei esine, kestab 6–8 kuud. 10–12 % TB haigetest on viimastel aastatel osutunud HIV-positiivseteks, HIV-testitud on üle 90% TB patsientidest.

TB ravi on kõigile patsientidele **tasuta** ja ei olene ravikindlustusest. TB ravimid ostetakse riigihankega ning ravi toimub otseselt kontrollitavana, vastavalt WHO suunistele ning ravimtundlikkuse testide alusel koostatud raviskeemidega, ravimresistentse TB korral konsulteerib patsiente ravikonsiilium. Koos TB raviga on patsientidele tagatud sotsiaalne toetus, samaaegne HIV-ravi (ARV-ravi) ja vajadusel sõltuvusravi.

2017. aastal valmisid haigekassa toel kahes keeles uued patsiendijuhendid ja TB ravijuhend kopsu- ja kopsuvälise TB ning raviga tegelevatele tervishoiutöötajatele, mis on leitavad veebis, vt <http://www.ravijuhend.ee>.

Joonis 1. TB esmahaigestumuskordaja 100 000 inimese kohta 1987–2017. (Allikas: tuberkuloosiregister 2018)

Tabel 1. TB juhtude arv ja haigestumuskordajad 100 000 inimese kohta 1998, 2001 ja 2007–2017, sh esmasjuhud, retsidiivid ja korduvravijuhud, MDR, TB/HIV kaksikdiagnoosidega juhud. (Allikas: tuberkuloosiregister 2018)

Aasta	Esmasjuhud	Retsidiivid	Muud korduvravijuhud*	TB-juhud kokku	sh MDR-juhud kokku	TB/HIV juhud kokku	Esmas-haigestumus-kordaja	Haigestumus-kordaja
1998*	688	136		824	116	0	49,6	59,5
2001	570	138	102	810	155	7	41,1	58,4
2007	408	59	22	489	82	52	30,4	36,5
2008	354	61	29	444	72	42	26,5	33,2
2009	329	49	33	411	86	39	24,7	30,8
2010	250	53	27	330	64	34	18,8	24,8
2011	264	53	23	340	78	46	19,9	25,6
2012	234	34	20	288	61	45	17,7	21,8
2013	225	38	24	287	50	37	17,1	21,8
2014	205	31	10	246	49	24	15,6	18,7
2015	169	37	11	217	38	26	12,9	16,5
2016	167	21	4	192	24	22	12,7	14,6
2017	146	25	4	175	36	14	11,1	13,0

* Muud korduvravi juhud registreeritakse alates 2001

Eesti on murdejoonel jõudmaks madala TB haigestumusega riikide hulka. Oluline on jätkuv ja püsiv riigipoolne tugi kõigi seniste tegevuste jätkamisel ja uute lahenduste väljatöötamisel tagamiseks:

- TB diagnostika ja ravi võimalikult kiire ning tasuta kättesaadavus kõigile elanikkonna rühmadele, sh TB varajane avastamine TB-haige kontaktsete ja riskirühmade seas.
- Patsiendikeskne tuberkuloosi otseselt kontrollitav ravi (OKR) ravi koos kaasuvate haiguste diagnostika ja raviga (HIV-testimine ja ravi, sõltuvushaiguste ravi)
- Ravimresistentsete vormide ravis uute raviskeemide ja efektiivsemate ravimite kasutuselevõtt, järjepidev personali koolitus ja konsulteerimine ravikonsiiliumide ja supervisioonide käigus.
- Tuberkuloosiregistri töö TB juhtude registreerimiseks, riskitegurite ning ravitõhususe analüüsiks ja tõrjemeetmete ning tervishoiuteenuste väljatöötamiseks.

Aa

Mõisted

1. **TB esmasjuht** (*new case*) – TB on isikul diagnoositud esmakordselt elus, haige pole varem TB-ravimeid kasutanud või on neid kasutanud vähem kui kuu aega.
2. **TB retsidiiv** (*relapse*) – TB on uuesti diagnoositud isikul, kes on varem seda põdenud, saanud vastavat ravi ja paranenud.
3. **Korduvravi juht** (*retreatment case other than relapse*) – TB-ravi on uuesti alustatud isikul, kes on varasema ravi katkestanud või on ravi olnud tulemuseta ehk mitteefektiivne.
4. **Multiresistentne TB** (MDR – *multidrug-resistant*) – TB haigusjuht, mil haigustekitaja on resistentne samaaegselt kahele tuberkuloosi põhiravimile, isoniaasidile ja rifampitsiinile, lisaks võib esineda resistentsus ka teistele TB-ravimitele.

Tuberkuloosi haigestumise täiendavat statistikat leiab tervisestatistika ja terviseuuringute andmebaasi kodulehel pxweb.tai.ee/PXWeb2015/index.html